

A fizetési mérleg alakulása a 2004. II. negyedéves adatok alapján

Közzétett adatfelülvizsgálati politikánknak megfelelően 2004. szeptember végén a 2004. második negyedéves fizetési mérleg forgalmi és a kapcsolódó állományi statisztikákat tesszük közzé, és egyben revideáljuk a 2004. I. negyedéves, továbbá a 2003-as és 2002-es adatokat. A most közzétett revízióval a 2002-es év adatai már véglegesnek tekinthetők¹.

- Az EU-csatlakozást követően a vámhatárok teljes lebontásával a csatlakozáskor vámfelügyelet alatt álló, elsősorban vámraktárakban található közösségi vámárúk - származásuktól és rendeltetésüktől függetlenül - folyamatosan belföldiesítésre kerülnek. A KSH tájékoztatása szerint ennek döntő része májusban és júniusban megtörtént, és - a 2004. szeptember 7-én kiadott gyorstájékoztatójuk alapján - összesen mintegy 170 milliárd forintot (azaz mintegy 650 millió eurót) tett ki. Ezen árúk rezidens-nemrezidens tulajdonosváltása zömében még korábbi időszakokat érintett, ezért a fenti összeget nem számoltuk el a 2004. II. negyedévi fizetési mérlegben.²
(lásd: <http://www.portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xfjp/gyor/kul/kul20407.pdf>)
- Az EU-csatlakozással a folyó fizetési mérlegben elszámolandó folyó transzferek és a tőkemérlegben kimutatandó tőketranszferek jelentősége megnő, ennek megfelelően a korábbi időszakhoz képest a külfölddel kapcsolatos folyamatok elemzésében nagyobb lesz a folyó- és a tőkemérleg együttes egyenlegének, a külfölddel szembeni nettó finanszírozási képességnek a szerepe. (Bővebben lásd erről keretes írásunkat, amely a sajtóközlemény végén található.)

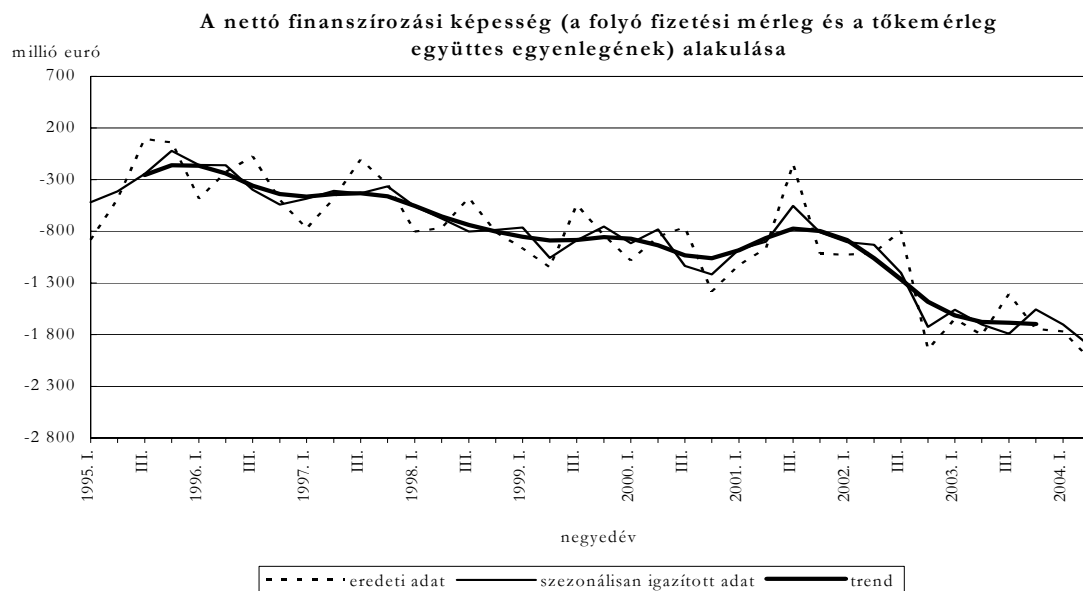
A negyedéves adatok alapján 2004. második negyedévében a külfölddel szembeni nettó finanszírozási igény (a folyó fizetési mérleg és a tőkemérleg együttes hiánya) 2 039 millió euró (1. ábra), ebből a folyó fizetési mérleg hiánya 2 120 millió euró volt. Jelenleg még a külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség és a folyó fizetési mérleg egyenlege nem mutat jelentős eltérést, a jövőben azonban az EU-transzferek növekedésével ezen eltérés nagyobb lesz.

A szezonális hatások kiszűrésével számított folyó fizetési mérleg hiány növekedése 2004. második negyedévében folytatódott.

¹ Ez azt jelenti, hogy a 2002-es adatokat a normál revíziós ciklus keretében már nem módosítjuk. Egy esetleges módszertani váltás esetén azonban az új módszert a lehető leghosszabban végig kell vezetni az idősorokon, ezért ebben az esetben előfordulhat, hogy a már végleges státuszú adatok is módosulnak.

² Amennyiben további információk állnak rendelkezésünkre, a tétel visszamenőleges elszámolását a nemzeti számlákkal összhangban revíziós politikánk keretében kezeljük majd.

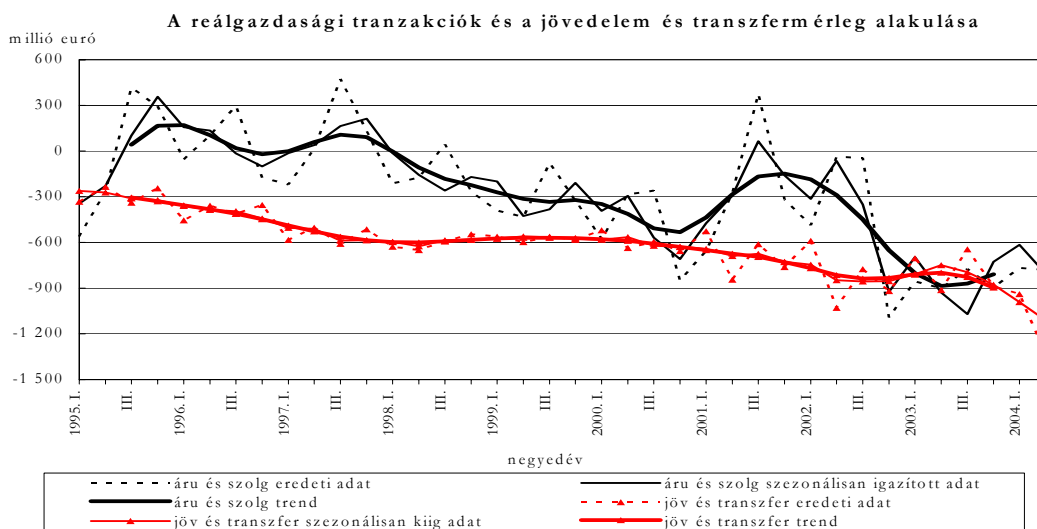
1. ábra

A hiány növekedésében ebben a negyedévben nem a reálgazdasági tranzakciók (árúk és szolgáltatások), hanem a jövedelmek és folyó transferek alakulása játszott meghatározó szerepet (2. ábra)

A jövedelmek és a folyó transferek egyenlegének alakulása hosszabb időszakot tekintve növekvő hiányt mutat, ami abból következik, hogy tartalmazza az újrabefektetett jövedelmeket és ezek értékének növekedését. A második negyedévben a hiány növekedése alapvetően a portfólió részvényekhez kapcsolódó osztalékfizetések következménye. 2004 második negyedévében ennek megfelelően a hiány értéke szezonális hatásoktól megtisztítva tovább nőtt az előző negyedévhez képest. (2. ábra)

2. ábra

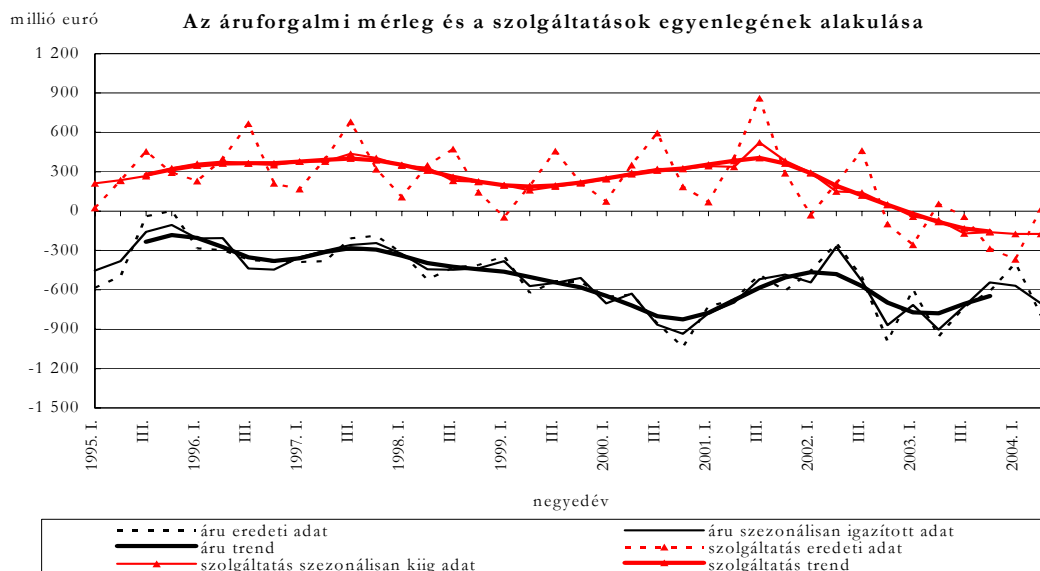

MAGYAR NEMZETI BANK

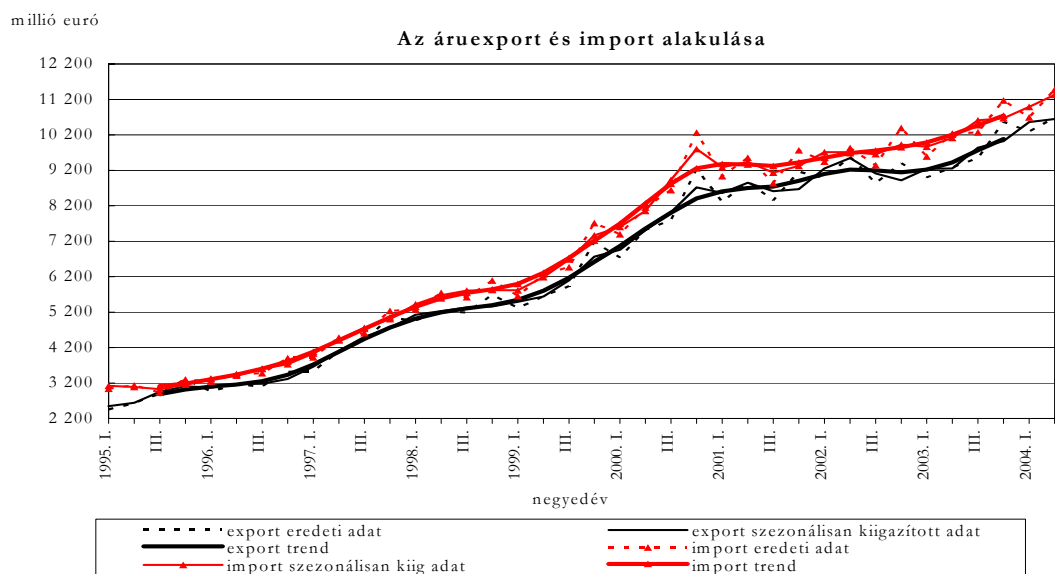
Az előző negyedévvél összehasonlítva a reálgazdasági tranzakciók szezonálisan igazított hiányának növekedésében az áruforgalom egyenlegének romlása a meghatározó. A szolgáltatásoknál keletkezett hiány a szezonális hatásoktól megtisztítva az előző negyedévvél azonos szintű. (3. ábra)

3. ábra

Az áruforgalom egyenlegének az előző negyedévhez viszonyított romlása egyaránt köszönhető az export előző negyedévvél megegyező második negyedéves szintjének, és az import továbbra is dinamikus növekedésének. (4. ábra) Az export második negyedévben elszámolt értéke 10 677 millió euró, az import 11 473 millió euró volt.³

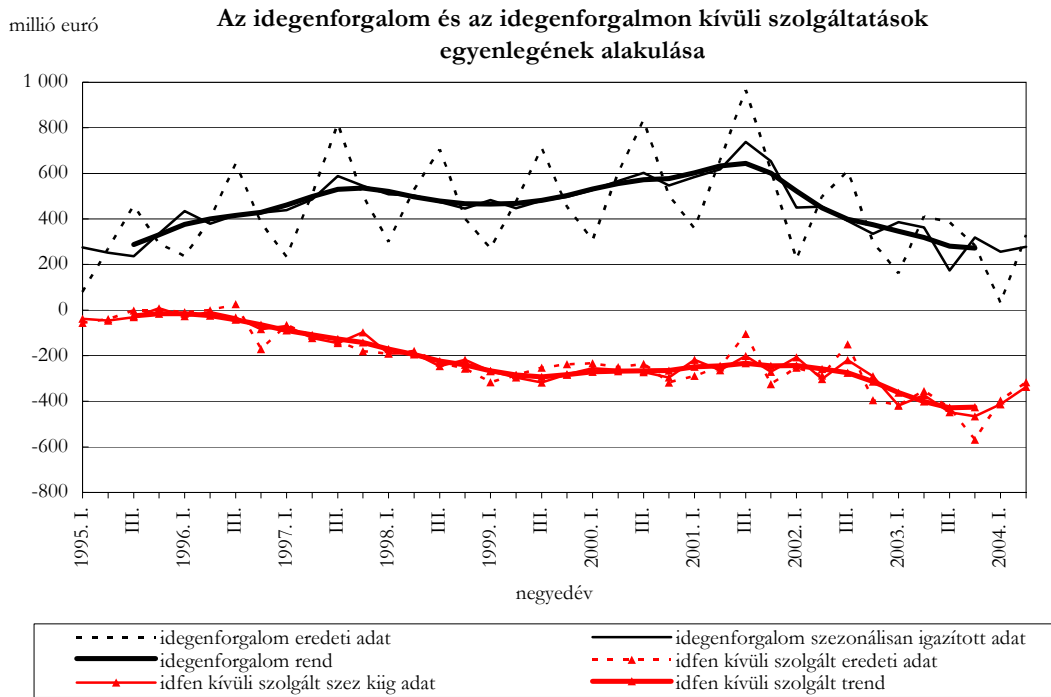
4. ábra

³ Az import második negyedéves alakulásában egyedi hatásként szerepet játszott az adminisztratív okok miatt az EU-csatlakozás előtt vámkezelt import nagysága.

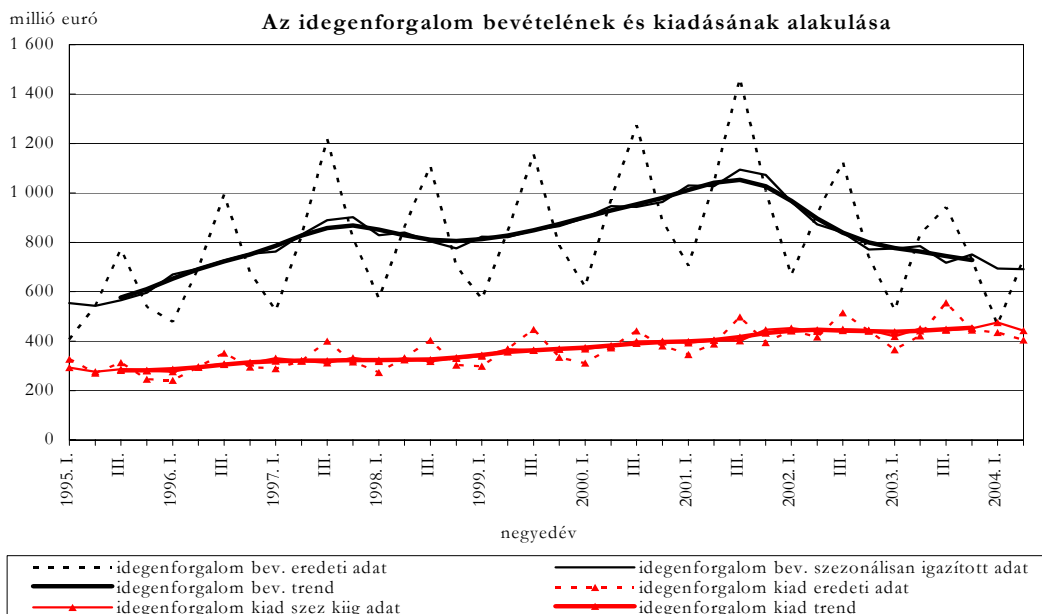
A szolgáltatásokon belül az előző időszakhoz képest az idegenforgalom esetében az egyenleg az előző negyedéves szintnél kicsit magasabb bevételi többletet mutat, az egyéb szolgáltatások esetében pedig 2003 negyedik negyedétől folyamatosan kisebb a hiány. (5. ábra)

5. ábra

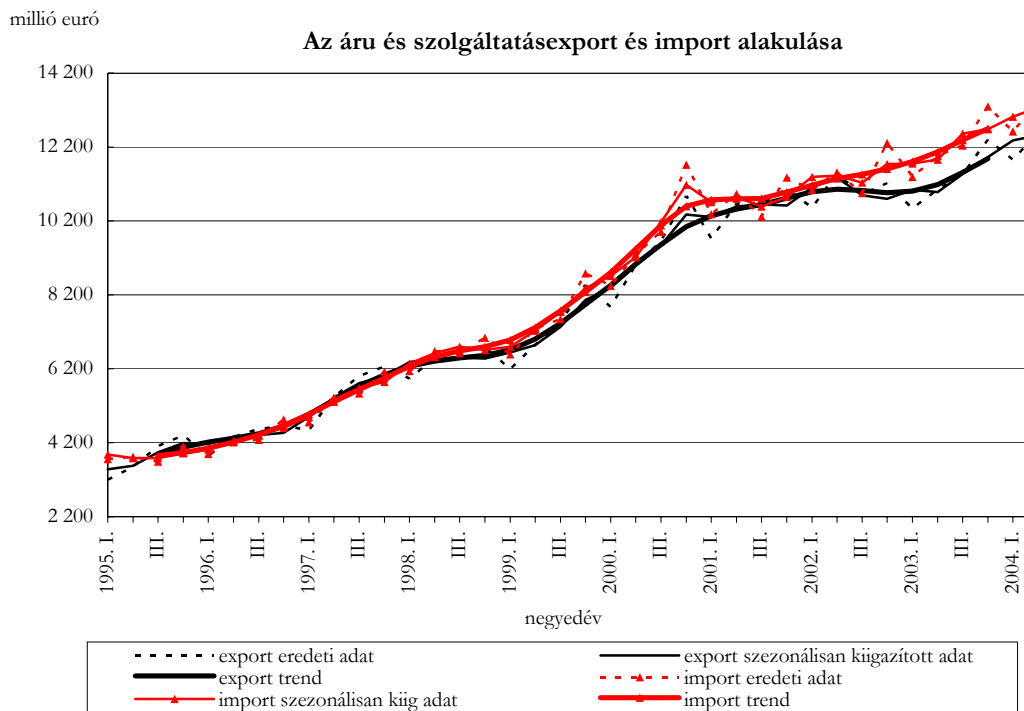
Az idegenforgalmi bevételek 2004 második negyedévében a szezonális hatásoktól megtisztítottan az előző időszaki értékhez képest nem változtak, ugyanakkor a kiadások kismértékben csökkentek. (6. ábra).

6. ábra

Az áruforgalom és a szolgáltatások együttes bevételei kevésbé növekedtek, mint a kiadások (7. ábra)

7. ábra

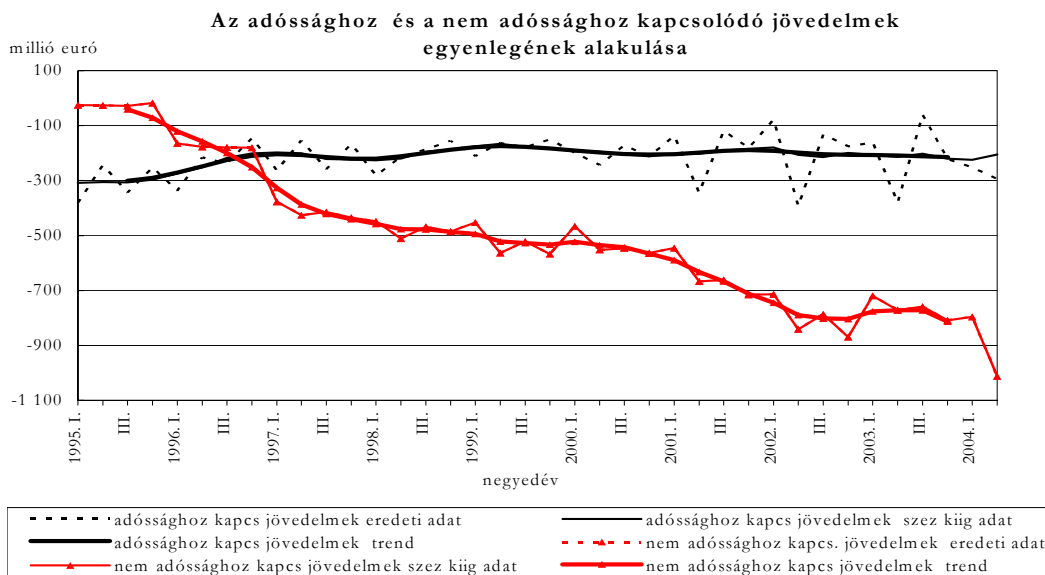

A jövedelem és transzfer mérleg egyenlegében az adóssághoz és a nem adóssághoz kapcsolódó jövedelmek alakulása a meghatározó. Az előző negyedévhez képest 2004 második negyedévében az adóssághoz kapcsolódó jövedelmek egyenlege javult. A nem adóssághoz kapcsolódó jövedelmek egyenlege pedig kiugró értéként romlott az előző negyedévhez képest, amely a portfólió befektetőkkel bíró tőzsdei cégek osztalékfizetése nyomán alakult így⁴. A második negyedévben megjelenik az EU-transzfererek hatása, a viszonzatlan folyó átutalások korábbi bevételi többlete a közösségi költségvetéshez történő magyar hozzájárulás következtében hiányba fordult át. A viszonzatlan folyó átutalások második negyedéves hiánya 88 millió euró.⁵ Ezek együttes hatásaként romlott a teljes jövedelem és transzfer mérleg egyenlege a második negyedévben. (8. ábra)

⁴ A portfólió befektetésen belüli nem adósságeneráló tételekre nem számolunk el eredményzemplétű jövedelmet. Ezért a júniusi kiugró osztalékfizetés érezteti hatását.

⁵ A szezonális kiigazítás egyenlőre kiugró tételként jelölte meg a második negyedéves adatot, az EU-transzfererek okozta változás azonban egy időre értelmetlenné teszi az idősor kiigazítását.

8. ábra

2004. második negyedévben a nem adósságeneráló finanszírozás formájában megjelenő tőkemozgások egyenlege 15 millió euró kiáramlást mutatott. Az újrabefektetett jövedelmekkel együtt tulajdonosi részesedés formájában megvalósuló közvetlen tőkebefektetések értéke a magyar befektetők 13 millió euró külföldre irányuló tőkebefektetése, és a külföldi befektetők 100 millió euró Magyarországról történő tőke kivonásának eredményeként alakult ki. (A tőke kivonás az újrabefektetett jövedelem elszámolásával függ össze. Újrabefektetett jövedelem nélkül a befektetések értéke 392 millió eurót, míg az újrabefektetett jövedelem -492 millió eurót tett ki⁶). A tulajdonviszonyt megtestesítő portfólió befektetéseknél jelentkező nettó forgalom 98 millió euró forrásbeáramlást mutatott.

2004. június végén a jegybanki tartalékok értéke 10,5 milliárd euró volt. A nemzetgazdaság bruttó adósságállománya 3,3 milliárd euróval nagyobb volt az előző negyedév végén mért értéknél. A nettó külföldi adósság 3,8 milliárd eurós növekedést mutatott. A külföldiek tulajdonában lévő, forintban denominált állampapírok állománya 2004. június végén 10,1 milliárd euró volt, 0,2 milliárd euróval alacsonyabb az előző negyedév végén mért adatnál.

⁶ A tőke kivonás azzal függ össze, hogy a második negyedévben számoljuk el a megszávozott osztalék jelentős részét, ami csökkenti az újrabefektetett jövedelmek nagyságát.

Magyarország külfölddel kapcsolatos adósságállománya az időszak végén

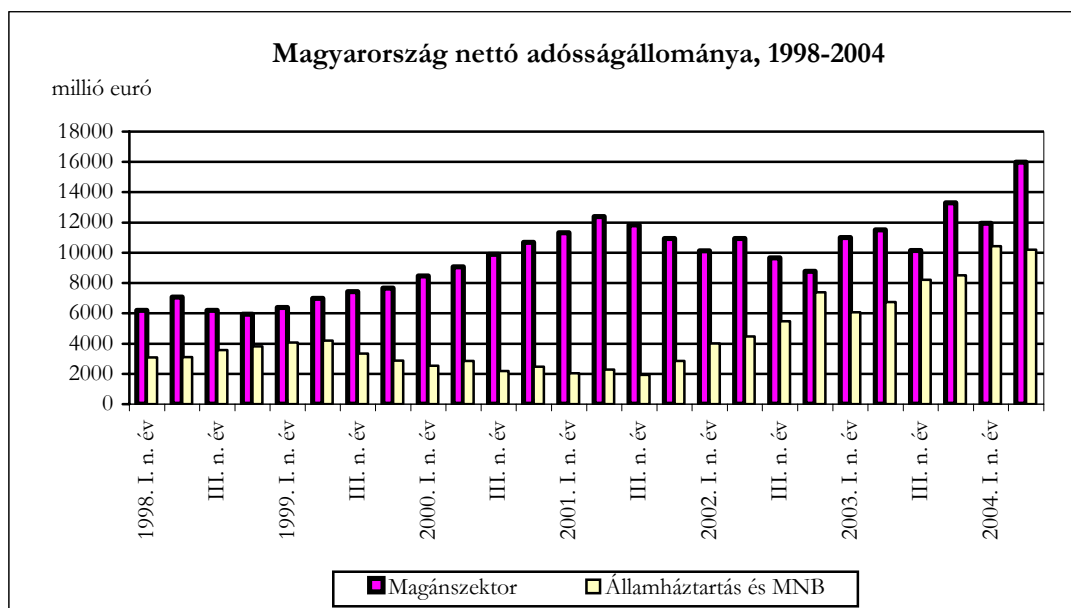
Milliárd euró

	2002	2003	2004	
			I. n. év	II. n. év
I. Nemzetgazdaság (S.1), bruttó adósság (A+B)	39,2	48,1	49,1	52,4
A: Államháztartás és MNB (S.13+S.121)	18,4	20,1	21,3	21,4
A.1. ebből: forint adósság /1	7,6	8,9	10,3	10,1
B. Magánszektor (S.1-S.13-S.121)	20,8	28,0	27,8	31,0
II. Nemzetgazdaság (S.1), nettó adósság (A+B)	16,2	21,8	22,4	26,2
A: Államháztartás és MNB (S.13+S.121)	7,4	8,5	10,4	10,2
A.1. ebből: forint adósság /1	7,6	8,7	10,0	9,8
B. Magánszektor (S.1-S.13-S.121)	8,8	13,3	12,0	16,0

/1 értékpapír+egyéb

N.B.: Kerekítés miatt az összesen adatokban eltérés lehet

9. ábra

2004 második negyedévének végén államháztartás és az MNB nettó adósságállománya csökkent az előző negyedév végéhez képest. A magánszektor nettó adósságállománya viszont, elsősorban a vállalatcsoporton belüli tartozások növekedése képpen jelentősen növekedett. A nemzetgazdaság nettó adósságállománya június végén 26,2 milliárd euró volt, míg a tulajdonosi részesedéseket is tartalmazó külfölddel szembeni nettó kötelezettség értéke 63,9 milliárd eurót tett ki.

MAGYAR NEMZETI BANK

A folyó fizetési mérleg alakulása

Millió euró

	2002					2003					2004		
	I. n. év	II. n. év	III. n. év	IV. n. év	I-IV.n.év	I.n.év	II. n. év	III. n. év	IV. n. év	I-IV.n.év	I.n.év	II. n. év	I-II.n.év
1. Aruk, egyenleg	-458	-247	-505	-994	-2203	-599	-957	-732	-610	-2898	-398	-795	-1193
1.1. Export	8991	9587	8841	9401	36821	8994	9277	9542	10564	38377	10291	10677	20969
1.2. Import	9449	9834	9346	10395	39024	9593	10233	10274	11174	41275	10689	11473	22162
2. Szolgáltatások és jövedelmek, egyenleg	-778	-977	-432	-1108	-3296	-1107	-1060	-832	-1272	-4272	-1386	-1262	-2647
2.1. Szolgáltatások*, egyenleg	-29	210	461	-99	542	-257	55	-42	-285	-529	-367	13	-354
2.1.1. Export	1566	1893	2065	1819	7342	1545	1775	1923	1838	7082	1568	1915	3483
2.1.2. Import	1595	1683	1604	1917	6800	1802	1720	1965	2123	7611	1936	1902	3837
2.2. Jövedelmek, egyenleg	-749	-1187	-893	-1010	-3838	-850	-1115	-790	-987	-3742	-1018	-1275	-2293
2.2.1. Adósság típusú befektetésekhöz kapcsolódó jövedelem, egyenleg	-79	-392	-132	-176	-779	-161	-380	-61	-222	-823	-253	-294	-547
2.2.2. Nem adósság típusú befektetésekhöz kapcsolódó jövedelem, egyenleg	-714	-841	-786	-870	-3210	-720	-771	-759	-808	-3058	-796	-1012	-1808
2.2.3. Munkajövedelmek, egyenleg	44	46	25	35	151	30	36	30	43	139	31	31	62
3. Viszonylatlan folyó átutalások, egyenleg	160	157	118	91	525	147	202	145	100	594	78	-63	15
4. Folyó fizetési mérleg egyenlege	-1076	-1067	-820	-2011	-4974	-1559	-1815	-1419	-1783	-6576	-1705	-2120	-3825
5. Tökemérleg egyenlege	50	62	23	68	202	-91	9	12	38	-32	-63	81	18
6. Külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség (4+5)	-1026	-1005	-796	-1944	-4771	-1650	-1806	-1407	-1745	-6608	-1768	-2039	-3808
7. Nem adóssággeneráló finanszírozás, egyenleg	801	-68	1105	831	2670	311	-190	1463	-1876	-292	1124	-15	1109
7.1. Külföldön, egyenleg	-44	-2	-101	-72	-219	-385	-119	-60	-803	-1367	-212	-13	-225
7.1.1. Részvény és egyéb részesedés	-36	-5	-89	-60	-191	-367	-115	-38	-781	-1301	-215	-70	-286
7.1.2. Újrabefektetett jövedelem	-8	4	-12	-12	-28	-19	-4	-22	-22	-66	3	58	61
7.2. Magyarországon, egyenleg	732	-6	1329	1013	3068	489	-110	1374	-901	852	1010	-100	910
7.2.1. Részvény és egyéb részesedés	260	236	531	130	1157	-1	151	596	-1733	-987	531	392	923
7.2.2. Újrabefektetett jövedelem	472	-242	798	883	1911	490	-261	779	832	1839	479	-492	-13
7.3. Portfólió befektetések, részvény és egyéb részesedés, egyenleg	113	-60	-123	-110	-179	208	39	148	-173	223	326	98	424
*- ebből: Idegenforgalom, egyenleg	223	498	611	297	1629	160	411	386	283	1241	30	329	359
bevétel	666	915	1125	741	3448	526	832	942	729	3029	465	734	1199
kiadás	444	418	514	444	1819	365	422	556	445	1788	435	404	839

N.B.: Kerekítés miatt az összesen adatokban eltérés lehet

A folyó fizetési mérleg alakulása (szezónálisan kiigazított adatok) ^{a)}

Millió euró

	2002				2003				2004	
	I. n.év	II. n. év	III. n. év	IV. n. év	I. n.év	II. n. év	III. n. év	IV. n. év	I. n.év	II. n. év
1. Aruk, egyenleg	-543	-272	-533	-868	-715	-904	-726	-544	-569	-704
1.1. Export	9248	9551	9114	8921	9241	9248	9835	10028	10563	10648
1.2. Import	9714	9714	9658	9926	9863	10109	10615	10670	10990	11334
2. Szolgáltatások és jövedelmek	-605	-811	-837	-927	-993	-1005	-1124	-1143	-1204	-1227
2.1. Szolgáltatások	293	149	141	50	-41	-68	-171	-159	-174	-173
2.1.1. Idegenforgalom, egyenleg	450	454	392	334	386	362	175	319	256	279
bevétel	964	873	840	771	775	785	718	751	693	691
kiadás	453	440	449	445	420	450	444	452	476	442
2.1.2. Egyéb szolgáltatások, egyenleg	-207	-302	-220	-290	-419	-374	-448	-466	-414	-337
bevétel	909	994	961	1030	1028	961	1003	1062	1110	1199
kiadás	1145	1210	1243	1298	1368	1383	1506	1520	1606	1600
2.2. Jövedelmek	-898	-960	-978	-977	-952	-937	-954	-984	-1030	-1054
2.2.1. Adósság típusú befektetésekhöz kapcsolódó jövedelem, egyenleg	-179	-206	-214	-199	-206	-214	-202	-220	-224	-205
2.2.2. Nem adósság típusú befektetésekhöz kapcsolódó jövedelem, egyenleg	-714	-841	-786	-870	-720	-771	-759	-808	-796	-1012
2.2.3. Munkajövedelmek, egyenleg	42	41	33	33	32	33	34	37	33	32
3. Viszonylatlan folyó átutalások, egyenleg	157	135	121	114	145	177	148	122	79	-88
4. Folyó fizetési mérleg egyenlege	-998	-982	-1212	-1762	-1525	-1703	-1787	-1559	-1698	-1984
5. Tökemérleg egyenlege	85	42	22	51	35	-13	11	20	-17	53
6. Külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség	-905	-930	-1202	-1726	-1559	-1702	-1792	-1556	-1703	-1909

A folyó fizetési mérleg és a tőkemérleg együttes egyenlegének értelmezéséhez

A nemzetközi statisztikai módszertan legutóbbi, 1993-as felülvizsgálatának eredményeképpen a megváltozott a fizetésimérleg-statisztika szerkezete. A korábbiaktól eltérő tartalmú *tőkemérleg* bevezetésével, valamint a finanszírozási tranzakciók elszámolására szolgáló részmérleg (a korábbi tőkemérleg) nevének *pénzügyi mérlegre* való megváltoztatásával tartalmát és elnevezését tekintve is összhangba került a nemzeti számlák rendszerével. Ezzel a változással lehetővé vált az, hogy a korábban a folyó fizetési mérlegben elszámolt, de közgazdaságilag nem a jövedelmi és megtakarítási, hanem felhalmozási folyamatokhoz tartozó, *nem pénzügyi eszközöket érintő tranzakciókat*, valamint a pénzügyi és nem pénzügyi vagyon értékét befolyásoló *viszonytalan tőkeátutalásokat* a makrogazdasági statisztikai elszámolásokkal összhangban tartalmazza a fizetési mérleg.

A nemzeti számlákhoz hasonlóan a *folyó fizetési mérleg és a tőkemérleg együttes egyenlege* mutatja meg a nemzetgazdaság *külfölddel szembeni nettófinanszírozási képességének* nagyságát. Ezt kell a pénzügyi mérlegben megjelenő pénzügyi eszközök tranzakcióinak finanszírozni.

A folyó fizetési mérlegben elszámolandó *folyó transfereknek* és a tőkemérlegben kimutatandó *tőketranszfereknek* az EU csatlakozással különösen megnőtt a jelentősége. Bár az előcsatlakozási alapokból már a korábbi években is részesedett Magyarország, a taggá válással az EU-források nagyságrendekkel bővülnek. Ezekon kívül, új elemként a nemzeti jövedelemmel (GNI) arányos befizetési kötelezettség is terheli az országot, amelynek elszámolásával úgy lesz nagyobb a folyó fizetési mérleg hiánya, hogy azt nyilvánvalóan nem a gazdasági fundamentumok alakulása magyarázza. Mivel a fejlesztésekhez, beruházásokhoz kapcsolódó EU-források nem a folyó fizetési mérlegben, hanem a tőkemérlegben jelennek meg, ezért a korábbi időszakokhoz képest a jövőben megnő a két részmérleg - *a folyó- és a tőkemérleg* - együttes egyenlegének jelentősége a külfölddel kapcsolatos folyamatok elemzésében.

* * * * *

A 2004. harmadik negyedévi fizetésimérleg- és külfölddel szembeni állományi statisztikákat december 31-én teszi közzé az MNB.

* * * * *

a) Módszertani megjegyzések a szezonálisan kiigazított adatokhoz:

A folyó fizetési mérleg összetevőire elvégzendő szezonális kiigazítás 2003 folyamán az alábbi módszerrel történik:

- 1) A folyó fizetési mérleg összetevőinek szezonális kiigazítása az Eurostat ajánlásaival összhangban a Demetra interface-n belül a SEATS TRAMO software-rel történik.
- 2) Az *ünnepnapok* hatását a magyarországi ünnepnapokra elkészített beépített változó segítségével, a *munkanaphatást* pedig két regressziós változó felhasználásával szűrjük ki.
- 3) A *kiugró értékek* azonosítása az alapbeállítás szerint történik, mind a három outlier-típus azonosítását megengedve.
- 4) Az adatok egységes tartalommal 1995-től állnak rendelkezésre, ezért az idősorokat ettől az évtől igazítjuk. A revízió csökkentése érdekében egy éven keresztül ugyanazt a modellbeállítást alkalmazzuk és a megjelenő publikációkban a program által számolt trend helyett a szimmetrikusan a centrumtól távolodva csökkenő súlyú öthavi ($Y_t = 1/9 * X_{t-2} + 2/9 * X_{t-1} + 3/9 * X_t + 2/9 * X_{t+1} + 1/9 * X_{t+2}$) mozgóátlagot szerepeltetjük.

- 5) Az egyenlegekre nézve indirekt kiigazítást alkalmaztunk, ami annyit jelent, hogy az összetevő idősorokat tisztítjuk meg a szezonális hatásoktól és a szezonálisan kiigazított adatokból képezzük az egyenlegeket és az aggregátumokat. Ebből következően az összetevők szezonálisan kiigazított adataiból előállítható az egyenleg szezonálisan kiigazított adata.

Módszertani megjegyzések a publikációhoz, táblázatokhoz:

- 1) A szektorok és alszektorok neve után szereplő kód (pl. S.121) a nemzetközi gyakorlatban általánosan használt osztályozás megfelelő csoportjára utal. Az egyes szektorok tartalmi leírása az MNB honlapján a Pénzügyi adatok/Statistika címszó alatt „Az új statisztikai szektorbontás 2001 júniusától” található (www.mnb.hu).
- 2) Az IMF SDDS közzétételi szabványának való megfelelés miatt az MNB a 2003. II. negyedéves adatok közzétételétől kezdődően az internetes statisztikai idősorok között egy új összetételű külső adósságállományi adatot is publikál. A már korábban is publikált bruttó külső adósság és az új adósságkategória között az a különbség, hogy utóbbi a külfölddel szembeni pénzügyi derivatíva tartozásokat nem sorolja az adósságelemek közé. A továbbiakban az Interneten – az adósságkategória feltüntetése mellett - mindkét adat publikálásra kerül.

MAGYAR NEMZETI BANK
STATISZTIKAI FŐOSZTÁLY